

Protokół

107. posiedzenia Komisji Standaryzacji Nazw Geograficznych poza Granicami Rzeczypospolitej Polskiej, które odbyło się 20 listopada 2019 roku w gmachu Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii przy ul. Jana Olbrachta 94B w Warszawie. W posiedzeniu uczestniczyli członkowie Komisji – według załączonej listy obecności (zał. 1).

Wstępny porządek obrad obejmował:

1. Zagajenie.
2. Przyjęcie protokołu 106. posiedzenia Komisji z dnia 16 października 2019 r.
3. Plan pracy Komisji na 2020 r.
4. Sprawy bieżące.
5. Wykaz obcojęzycznych form nazw ważniejszych obiektów geograficznych położonych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej dla języka angielskiego – kontynuacja omawiania wykazu.
6. Wykaz polskich nazw budowli – kontynuacja omawiania wykazu z obszaru Europy Środkowej i Południowej (wraz z Cyprem i Turcją).
7. Wolne wnioski.

Ad 1. Obrady otworzył Główny Geodeta Kraju – Waldemar Izdebski, który przywitał członków Komisji oraz poinformował, że prof. Ewa Wolnicz-Pawłowska złożyła rezygnację z funkcji przewodniczącego Komisji. W związku z tym Główny Geodeta Kraju odwołał prof. Ewę Wolnicz-Pawłowską z tej funkcji, jednocześnie dziękując za jej zaangażowanie i nieoceniony wkład podczas 20 lat pracy w Komisji, w tym 7 lat jako przewodniczącej. Prof. Ewa Wolnicz-Pawłowska nadal będzie uczestniczyła w pracach Komisji jako jej członek.

Następnie Główny Geodeta Kraju powołał na stanowisko przewodniczącego Komisji Standaryzacji Nazw Geograficznych poza Granicami Rzeczypospolitej Polskiej Macieja Zycha, dotychczasowego zastępcę przewodniczącego.

Członkowie Komisji podziękowali oklaskami prof. Ewie Wolnicz-Pawłowskiej za jej przewodniczenie Komisji w ostatnich latach, a także pogratulowali nowo powołanemu przewodniczącemu.

Prowadzenie dalszej części posiedzenia przejął Maciej Zych.

Przed przejściem do kolejnych punktów porządku obrad Bogusław Zagórski poinformował, że 5 listopada br. odbyła się obrona jego pracy doktorskiej dotyczącej arabskiego nazewnictwa geograficznego. Członkowie Komisji pogratulowali udanej obrony doktoratu.

Ad 2. Protokół 106. posiedzenia przyjęto jednogłośnie, po wprowadzeniu drobnych zmian redakcyjnych (16 głosów za).

Ad 3. Prezydium Komisji przedstawiło propozycję planu pracy KSNG na 2020 rok. Omawiając tę propozycję, członkowie Komisji uznali, że w przyszłym roku należy kontynuować prace związane z opracowaniem suplementu do *Urzędowego wykazu polskich nazw geograficznych świata*, zawierającego nazwy budowli, w tym pozyskać współrzędne

geograficzne i endonimy w oryginalnym zapisie niełacińskim, natomiast druk samego wykazu należy odłożyć o rok.

W punkcie dotyczącym opracowania zasad transliteracji i transkrypcji nazw geograficznych postanowiono pozostawić jedynie zapis ogólny, bez wymieniania konkretnych języków, które miałyby zostać opracowane w przyszłym roku.

Dyskutowano także, czy pozostawić punkt dotyczący opracowania obcojęzycznych form nazw ważniejszych obiektów geograficznych położonych na terytorium Polski dla kolejnych, po angielskim, języków. Uznano, że takie wykazy mogą być przydatne zwłaszcza dla „odległych” języków stosujących niełacińskie systemy pisma. Zalecenie zapisów w tych językach dla obiektów geograficznych z obszaru Polski może być przydatne zarówno dla polskich placówek dyplomatycznych znajdujących się w państwach, gdzie stosowane są takie języki (np. japoński, arabski), dla tłumaczy w Polsce z tych języków, jak i dla samych użytkowników tych języków. W związku z powyższym, punkt ten postanowiono zachować.

Dyskutowano także, czy dopisać inne prace do planu. Pojawiły się propozycje, aby opracować szczegółowy wykaz podziału fizycznogeograficznego Karpat, uwzględniający nie tylko podziały naukowe, ale także turystyczne. Zaproponowano także, aby zebrać wykazy egzonimów z obszaru Polski opracowane w innych państwach. W trakcie dyskusji uznano, że ewentualna realizacja tych propozycji nie wymaga dodawania nowych punktów do planu pracy – można je realizować w ramach dotychczasowych punktów.

J. Kacprzak poinformowała, że ze wstępnie zgłoszonej listy wyjazdów zagranicznych, na sfinansowanie przez GUGiK nie mają szans wyjazdy na sesję toponimiczną „Place names as a part of the cultural heritage” w trakcie Tematycznej Konferencji MUG „Heritage Geographies: Politics, Uses and Governance of the Past” w Lecce we Włoszech oraz na sesję toponimiczną „Place names as indicators of human perception of space” w trakcie 34. Międzynarodowego Kongresu Geograficznego w Stambule. W związku z tym postanowiono oba wyjazdy pominąć w planie pracy.

Po wprowadzeniu powyższych zmian oraz drobnych zmian redakcyjnych, plan pracy Komisji na 2020 rok przyjęto jednogłośnie (16 głosów za).

Ad 4. Na 106. posiedzeniu Komisji pozostawiono do wyjaśnienia, jakim obiektem są Wrota Cylicyjskie – przełomem, czy przełęczą. Nazwa ta była wymieniona już w wykazie z 1996 r. „Polskie nazwy geograficzne świata. Część II. Europa Wschodnia i Azja” – określono w nim, że to „przełęcz”. W „Nazewnictwie geograficznym świata”, zeszyt 2: „Bliski Wschód” z 2004 roku zmieniono kategorię tego obiektu na „przełom”, Komisja jednak takiej zmiany formalnie nie przyjmowała. Na podstawie „Nazewnictwa geograficznego świata” nazwę tę uwzględniono w „Urzędowym wykazie polskich nazw geograficznych świata”, gdzie jej kategorię zmieniono na „dolina” (kategoria ta obejmuje także przełomy).

A. Czerny wyjaśnił, że nazwa Wrota Cylicyjskie ma dwa znaczenia. Szersze odnosi się ogólnie do przejść przez góry Taurus z Wyżyny Anatolijskiej na Nizinę Cylicyjską. W węższym znaczeniu odnosi się ona do konkretnego, przełomowego przejścia na współczesnej trasie. Historyczne drogi przejścia przez Taurus nie są dokładnie znane i często nie pokrywały się ze sobą. Komisja uznała, że egzonim powinien odnosić się tylko do współcześnie wyróżnianego obiektu. A. Czerny pokazał tureckie mapy topograficzne, z których

wynika, że Wrota Cylicyjskie (tur. Gülek Boğazi) leżą na wysokości 1050 m n.p.m. i są przewężeniem doliny, a nie przełęczą – właściwa przełęcz Tekir Geçidi, o wysokości 1273 m n.p.m., leży ok. 5 km dalej, na obszarze miejscowości Akçatekir.

Po tych wyjaśnieniach Komisja postanowiła zachować egzonim Wrota Cylicyjskie, jako odnoszący się do doliny, z uwagą, że jest to przewężenie doliny, jednocześnie poprawiając współrzędne geograficzne tego obiektu podane w wykazie (aklamacja).

W sierpniu br. parlament Indii zmienił konstytucję likwidując specjalny status stanu Dżammu i Kaszmir, jednocześnie przyjmując ustawę likwidującą ten stan i powołującą w zamian dwa terytoria związkowe: Dżammu i Kaszmir (obejmujące ok. 40% dawnego stanu) oraz Ladakh. Ustawa weszła w życie 31 października 2019 r. i z tym dniem stan został podzielony na dwie nowe jednostki administracyjne.

W związku z tymi zmianami członkowie Komisji postanowili zachować egzonim **Dżammu i Kaszmir** dla nowo utworzonego terytorium (aklamacja) oraz przyjąć pseudoegzonim **Ladakh** dla drugiego terytorium (aklamacja).

Komisja otrzymała petycję w sprawie zmiany nazwy państwa *Włochy* na *Italia*. Petycję uzasadniono tym, że obecna nazwa źle się kojarzy, a także tym, że tylko jeszcze w języku węgierskim dla państwa tego używa się nazwy nie nawiązującej do nazwy włoskiej.

Członkowie Komisji nie podzielili opinii, że nazwa Włochy „źle się kojarzy”. Stwierdzono, że nazwa ta wręcz ma pozytywne konotacje, takie jak „kultura włoska”, „sztuka włoska”, a przymiotnik *włoski* jest powszechnie stosowany w języku polskim, a także w takich nazwach, jak orzech włoski, koper włoski, lody włoskie itp. Nazwa *Włochy* w piśmiennictwie polskim notowana jest od XV w. i nie została wyparta nazwą *Italia*. Zwrócono ponadto uwagę, że kwestia stosowania polskiej nazwy dla państwa włoskiego była dyskutowana zaraz po odzyskaniu przez Polskę niepodległości w 1918 roku, na wniosek ówczesnego ambasadora Królestwa Włoch w Polsce. Wówczas zdecydowano się na zachowanie tradycyjnej polskiej nazwy, nie zmieniając jej na *Italia*, co strona włoska w pełni zaakceptowała. Ponadto zwrócono uwagę, że nazwy tego państwa w innych językach dotyczą tych innych języków, a nie języka polskiego.

Biorąc powyższe pod uwagę, Komisja postanowiła rozpatrzyć negatywnie tę petycję (aklamacja).

Członkowie Komisji zostali poinformowani, że w dniach 6–8 listopada 2019 roku odbyło się w Wiedniu, z okazji 50-lecia austriackiej Komisji Nazw Geograficznych oraz 70 urodzin Petera Jordana, sympozjum „Place Names and Migration”. Organizatorami spotkania były: Komisja Nazw Geograficznych (Arbeitsgemeinschaft für Kartographische Ortsnamenkunde), Sekcja UNGEGN Języka Holenderskiego i Niemieckiego, wspólna Komisja Toponimiczna Międzynarodowej Asocjacji Kartograficznej i Międzynarodowej Unii Geograficznej, Federalny Urząd Metrologii i Geodezji (Bundesamt für Eich- und Vermessungswesen) i Austriackie Towarzystwo Geograficzne (Österreichische Geographische Gesellschaft). W spotkaniu wzięło udział m.in. troje członków KSNG: T. Wites, W. Włoskiewicz i B. Zagórski.

Pierwsza część spotkania obejmowała posiedzenie Stałego Komitetu ds. Nazw Geograficznych, grupującego państwa i regiony niemieckojęzyczne. Następnie odbyły się uroczystości 50-lecia Komisji Nazw Geograficznych. W trakcie nich T. Wites wręczył Peterowi Jordanowi honorowe członkostwo Polskiego Towarzystwa Geograficznego, jednocześnie przybliżając związki jubilat z geografią polską.

Część referatowa sympozjum podzielona została na sesje (1. Obszar badań i kontakty transkontynentalne, 2. Sytuacja poza Europą, 3. Sytuacja w Europie I, 4. Sytuacja w Europie II), w trakcie których autorzy z 18 państw wygłosili 27 referatów. Członkowie Komisji wygłosili referaty „Arabskie toponimy w migracji” (B. Zagórski) oraz „Migracje jako przyczyna diachronicznych warstw toponimicznych w Bieszczadach” (W. Włoskowicz).

Uzupełnieniem sympozjum były wizyty w kilku instytucjach, m.in. w archiwum map Federalnego Urzędu Metrologii i Geodezji oraz w Muzeum Globusów.

Ad 5. Kontynuowano omawianie recenzji wykazu obcojęzycznych form nazw ważniejszych obiektów geograficznych położonych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w języku angielskim. Autor recenzji, Wojciech Włoskowicz, zaproponował, aby przyjęty przez Komisję materiał przesłać do konsultacji Stowarzyszeniu Tłumaczy Polskich, Polskiemu Towarzystwu Tłumaczy Przysięgłych i Specjalistycznych oraz Instytutowi Lingwistyki Stosowanej Uniwersytetu Warszawskiego.

Następnie dyskutowano nad angielskim odpowiednikiem terminu *województwo* – czy powinien być on w zapisie *voivodship*, czy *voivodeship*. Na początku zastanawiano się, czy zapis pierwszy, bez *e*, jest w ogóle poprawny. Weryfikacja w kilku słownikach języka angielskiego oraz encyklopediach potwierdziła, że zapis ten jest poprawny, niemniej w publikacjach tych podawany jest on jako wariantowy, po zapisie *voivodeship*. W Internecie frekwencja zapisu *voivodeship* jest sześciokrotnie większa niż zapisu *voivodship*, przy czym w polskim Internecie ta różnica zmniejsza się do 2,5:1, a na stronach w domenie gov.pl (strony rządowe, instytucji centralnych oraz samorządów) przeważa już zapis *voivodship* (w stosunku 5:4). Komisja zauważyła, że zapis *voivodship* przeważa na stronach rządowych, zapis taki konsekwentnie stosuje m.in. Główny Urząd Statystyczny (np. w tytułach wojewódzkich roczników statystycznych, w tytułach atlasów statystycznych województw) i sama Komisja w przewodnikach toponimicznych (jedynie w przewodniku z 1993 r. stosowany był zapis *voivodeship*, w wydaniach z 1999, 2002 i 2010 r., a także w informacjach o podziale administracyjnym kraju zamieszczanych na stronie internetowej Komisji i w informacjach przekazywanych przez Komisję na arenie międzynarodowej, stosowany jest konsekwentnie zapis *voivodship*).

Uznano zatem, że skoro obydwa zapisy są w języku angielskim poprawne, to można wybrać ten, który z polskiego punktu widzenia jest korzystniejszy, a niekoniecznie ten, który jest częściej stosowany. Ostatecznie postanowiono głosować, który termin powinien być zastosowany w wykazie. Za formą *voivodship* opowiedziało się 11 osób, za formą *voivodeship* opowiedziały się 3 osoby, 2 osoby wstrzymały się od głosu.

Następnie dyskutowano angielskie nazwy dla krain/regionów. Przystano na zaproponowane przez autora recenzji uwzględnienie nazwy *Lesser Poland* zamiast *Little Poland* oraz *Greater Poland* zamiast *Great Poland* oraz na dodanie nazwy *Kuyavia*. W trakcie dyskusji zdecydowano się także na dodanie formy *Lusatia*.

Dłużej zastanawiano się, czy w wykazie powinny być uwzględnione nazwy typu: *Suwalszczyzna*, *Lubelszczyzna*. Z jednej strony stwierdzono, że obcokrajowiec może mieć trudności ze zrozumieniem schematu tworzenia tego typu nazw, a więc i z oddaniem ich w języku angielskim. Z drugiej strony, zauważono jednak, że spotykane tłumaczenia typu *Lublin Region* są bardzo niejednoznaczne, gdyż taki zapis stosowany bywa także dla województwa. Ostatecznie uznano, że tego typu nazwy nie muszą być uwzględnione w wykazie. Analogicznie zrezygnowano z uwzględniania nazw typu *ziemia dobrzyńska*.

Pojawiły się także propozycje, aby dodać angielskie nazwy dla Podlasia i Polesia, tj. odpowiednio *Podlachia* i *Polesia*. W trakcie dyskusji zwrócono uwagę, że dla regionów tych stosowane są w języku angielskim zarówno egzonimy, jak i zapis polski. Ostatecznie obie nazwy głosowano. Za wprowadzeniem zapisu *Podlachia* opowiedziało się 5 osób, za pozostawieniem zapisu *Podlasie* opowiedziało się 9 osób, jedna osoba wstrzymała się od głosu; za wprowadzeniem zapisu *Polesia* opowiedziały się 4 osoby, za pozostawieniem zapisu *Polesie* opowiedziało się 10 osób, 2 osoby wstrzymały się od głosu.

Ze względu na brak czasu dokończenie omawiania recenzji odłożono na kolejne posiedzenie Komisji.

Wstępnie termin kolejnego posiedzenia ustalono na 11 lub 18 grudnia.

Na tym posiedzenie zakończono.

Protokółował:
Maciej Zych